

Atlantehavet, blev meget lange, idet man i de lange ventetider mellem skibene skrev videre på brevene, og så kunne man jo lige så godt skrive dem i stilehefter med det samme. Ved således at være født indbundne har disse privatbreve en stor chance for at blive bevaret, og det er da også 2 sådanne stilehefter, der her er udgivet af Inge Kleivan, omhyggeligt kommenteret og grundigt notificeret. Da direktøren for KGH, H. Rink, var gift med en søster til Viggo Møller og dermed blandt modtagerne af hefterne i sin tid, gætter udgiveren sikkert meget rigtigt ved at antage, at det var den senere direktør for Grønlands Styrelse, Knud Oldendows arbejde med biografien over Rink (1955), der bragte hefterne ind i Oldendows samling af Groenlandica. Og da han senere skænkede sin samling til Landsbiblioteket i Godthåb, vendte brevene derved tilbage til deres udgangspunkt.

Som kilde til datidens Grønland giver »dagbøgerne« et vist indblik i volontør Møllers tilværelse, men mest om hans selskabelige omgang med de øvrige danske (og de 2 tyske familier på herrnhutermismissionen) og meget lidt om hans arbejde, endnu mindre om grønlanderne. Med sikker hånd peger udgiveren på, at modtagerne jo for det første var familien og for det andet selv kendte Grønland lige så godt eller bedre end brevskriveren, så hvorfor fortælle om andet, end hvordan han gik og havde det. Men derved fås jo også et kig ind i privaten til de embedsmænd, hvis virksomhed direktoratets officielle beretninger ellers er de eneste offentliggjorte kilder til.

Axel Kjær Sørensen

Axel Kjær Sørensen og Bodil Yde: *Register til Det grønlandske Selskabs Årsskrift 1906-1952*. (Det grønlandske Selskabs skrifter XXII, 1978). 77 s.

Ved studiet af Grønlands historie er det nødvendigt at have kontrol over den information, der findes i Det grønlandske Selskabs Årsskrift; det er forgængerer for samme selskabs tidsskrift Grønland, der begyndte 1953, og som er veldækket med registre. Det har årsskriftet ikke været hidtil; man har skullet have fat i skriftet årgang 1931 for at benytte et register, der dækkede perioden 1906-1931. Axel Kjær Sørensen og Bodil Yde præsenterer her et register for hele perioden 1906-52, som er udarbejdet efter et velgennemtænkt system, dels alfabetisk, dels kronologisk.

Ydermere bør det tilføjes, at registret er meget overskueligt sat op og trykt (Gullander, Skjern) yderst tiltalende.

Ib Gejl

José Maria Alegre: *Las relaciones hispano-danesas en la primera mitad del siglo XVIII*. Revue Romane, numéro special 14. (Akademisk Forlag, København 1978) 534 sider.

Det foreliggende værk om de dansk-spanske diplomatiske og handelspolitiske forbindelser er resultatet af indgående studier, som den spanske lektor ved Københavns Universitet, José Maria Alegre, siden 1964 har foretaget. Bogen er centreret om den i 1742 mellem Danmark og Spanien afsluttede traktat. En traktat, der på grund af omstændigheder, som der redegøres for i bogen, ikke fik nogen betydning.

Det er begrænset, hvad der findes af bøger om dansk-spanske relationer. Fra spansk side er der tidligere publiceret et par bøger, og fra dansk side Emil Gigas disputats fra 1883 om den spanske gesandt i København grev Bernardino de Rebolledo (1647-1653). Således må den foreliggende bog hilses velkommen som et ikke uvæsentligt

supplement til belysning af periodens spansk- danske relationer. Samtidig må det dog beklages, at det foreliggende værk kun er forsynet med et kort resume på dansk, der desuden lider noget under manglende noter.

Efter en kort oversigt over den danske historie i første halvdel af 1700-tallet og en redegørelse for de tilgodehavender, den danske stat havde hos den spanske, den spanske gæld, centrerer Alegre sin behandling omkring begivenhederne fra 1730'erne til 1760'erne. Altså perioden der førte op til traktaten i 1742 og begivenhederne efter. Som hovedproblem i forholdet mellem de to lande betragter Alegre henholdsvis gælden, som stammede tilbage fra 1600-tallet, og som først blev bragt ud af verden i 1860, og traktaten.

Handelstraktaten af 1742 kom aldrig, skønt den blev underskrevet af begge parter, til at fungere. Hvorfor den ikke gjorde det, giver Alegre en omhyggelig redegørelse for. Fra dansk side havde traktaten åbenlyse fordele, mens det modsatte var tilfældet for Spanien. Hvorfor Spanien på trods af ulemperne ved traktaten alligevel gik med til at underskrive den, forsøger Alegre at give en forklaring på ved at inddrage den europæiske magtpolitik. Det var Spaniens mål at forhindre, at Danmark sluttede sig til Breslautretraktaten og dermed Spaniens fjender. Derfor indeholdt traktaten mellem Spanien og Danmark så åbenlyse fordele for Danmark, og det viste sig da også, at den spanske politik bar frugt, idet Danmark ikke sluttede sig til den blok af europæiske stater, der var vendt imod Spanien. Alegre gør meget omhyggeligt rede for traktatens forskellige kildeforlæg og kommer til det resultat, at han i det danske traktatudkast kan påvise inspiration fra flere traktater, som *Spanien* underskrev med andre nationer i perioden 1604-1714.

Bogen er forsynet med et appendix på 85 sider, der gengiver en række dokumenter, der har været af betydning for undersøgelsen. Dertil kommer en udførlig litteraturliste.

Henrik Vedel-Smith

Ole Stender-Petersen: »Kjøbenhavnsposten« – organ for »det extreme Demokrati« 1827-1848. (Odense Universitetsforlag, 1978). 135 sider.

Avismonografien har som genre sin styrke og sin svaghed: Styrke i det konkrete, svaghed i vanskeligheden med at forbinde avisens egen institutionshistorie med den almene tidshistorie. Denne bog er ingen undtagelse. Fremstillingen af et enkelt blads historie, i dette tilfælde »Kjøbenhavnsposten« 1827-1848, tvinger til fremlæggelse af et stykke konkret virksomhedshistorie og et bestemt opinionsforløb, som det er vigtigt at få klarlagt. Men svagheden er, at det bliver svært at trække forbindelsen fra alle detaljerne til periodens generelle historie. Fremstillingen kommer derved i flere passager mest af alt til at forme sig som en art pressehistoriske fodnoter til en snes bevægede år i Danmarkshistorien. Dette er bestemt ikke uinteressant, men bringer i sin form fremstillingen tættere på en kommenterende tidsskriftsartikel end på en bog. Alligevel er udgivelsen nyttig nok. Vi har ikke for mange pressehistoriske monografier. Og for den pressehistorisk interesserede kan bogen være den første anledning til at stifte bekendtskab med »Kjøbenhavnsposten«, som forfatteren til en vis grad og ikke mere urette ønsker opfattet som en dansk parallel til »Neue Rheinische Zeitung«, Marx' og Engels' berømte avis.

Stender-Petersen behandler grun-